Michaël Prazan. “*La passeuse*”

Sabine Bordon

Traducteur : Rita Roggen

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7955>

DOI : 10.4000/temoigner.7955

ISSN : 2506-6390

Cet article est une traduction de :

Michaël Prazan. “*La passeuse*” : toutes les familles ont leur secret - URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7893> [fr]

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 1 octobre 2018

Pagination : 113-114

ISBN : 978-2-930953-076

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Sabine Bordon, «Michaël Prazan. “*La passeuse*”, *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 127 | 2018, Online op 10 février 2022, geraadpleegd op 14 février 2022. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/7955> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/temoigner.7955>

Ce document a été généré automatiquement le 14 février 2022.

Tous droits réservés

Michaël Prazan. "La passeuse"

Sabine Bordon

Traduction : Rita Roggen

RÉFÉRENCE

Michaël Prazan. *La passeuse*, Paris, Grasset, 2017, 320 p.

- 1 *La passeuse* (de mensensmokkelaar) brengt je even van je stuk. Zoveel is zeker. Achter de titel van de roman, onder de warme gele kleur van de kaft van de Parijse uitgeverij Grasset, gaan drie stemmen schuil die het verhaal vertellen van een familie. Jammer genoeg is dit verhaal geen uitzondering.
- 2 De vader is getekend door zijn kindertijd in ballingschap. Hij herinnert zich nog levendig zijn tocht naar Auschwitz in een land dat hij het zijne noemde. Een kleine jongen en zijn grote zus worden gescheiden van hun ouders en toevertrouwd aan een jonge vrouw. Zij moet hen over de demarcatielijn tussen Vichy-Frankrijk en het vrije Frankrijk brengen. Daar worden ze opgewacht door volslagen onbekenden. De zoon neemt over. Hij eist terecht een expliciete dialoog met de vader om uit te stijgen boven diens loodzware nalatenschap. Tot slot is er de stem van de mysterieuze vrouw. Het is de *passeuse* die de beide kinderen onder haar vleugels nam en met hen van het ene Frankrijk naar het andere reisde. Ook zij maakt deel uit van hun verhaal.
- 3 Michaël Prazan zet al zijn talenten van journalist, schrijver en producer in. Om het leven van zijn vader onder de Duitse bezetting en zijn eigen zoektocht naar de waarheid te vertellen kiest resoluut voor de polyfonie. Hij twijfelt niet, gaat ervan uit dat hij zijn lezers al lang kent en vertrouwt hen zijn herinneringen toe – uit zijn kindertijd, die hij ronduit 'rot' noemt, zijn woelige jeugd en zijn pad naar de volwassenheid.
- 4 Elkeen doet zijn eigen verhaal. Hij analyseert zijn relatie met een vader van weinig woorden. Daarbij drukt hij zijn onbehagen uit, en zijn terecht behoefte om het stilzwijgen te doorbreken waarin zijn vaders jeugd is gehuld. Door deze aangrijpende en totale openheid wordt hij een innemende figuur. Michaël Prazan houdt ons op het

rechte pad, neemt ons mee van de ene periode naar de andere en confronteert ons met de verschillende protagonisten door steeds weer te wisselen van stijl.

- 5 Met engelengeduld en doorzettingsvermogen slaagt Michaël Prazan er toch in om zijn vader te overtuigen het verhaal van zijn verborgen kindheid te doen en deel te nemen aan een project van het INA, geïnspireerd op het *Steven Spielberg Film and Video Archive*, een uitgebreide verzameling met getuigenissen van overlevenden van de Shoah en filmscènes uit die tijd. Hij ontdekt een mogelijkheid om het stilzwijgen te doorbreken waarin zijn vader al zoveel jaren zat vastgeroest.
- 6 Cineaste Catherine Bernstein moet de gesprekken leiden. Ze doet dat op een sobere en directe manier. In de dialoog met de uitnodigende regisseur ontwaakt de zesjarige Bernard Prazan uit zijn afasie. Via de volwassene die hij inmiddels is geworden, neemt hij het woord. Eindelijk. Bij alle herinneringen die hij oproept, is er één heel duidelijk en helder: de herinnering aan een vluchtige aarzeling in de ogen van de jonge vrouw die hem naar het vrije Frankrijk moest begeleiden. Hij kent haar naam niet, maar hij weet dat ze werkt voor de Gestapo. Hij is overtuigd dat ze hem had moeten uitleveren aan de bezetter. Over haar beweegredenen tast Bernard Prazan in het donker. Hij veronderstelt dat ze handelde in een opwelling van medelijden met hem en zijn zusje.
- 7 Toevallig ontdekt de auteur de naam van de *passeuse* en begint zijn zoektocht. Eens te meer wordt zijn doorzettingsvermogen beloond. En zo begint het tweede deel van het boek, dat volledig is gewijd aan Thérèse en haar intrede in het leven van zijn vader. Tijdens deze erg tactvolle en tegelijk lastige ontmoeting beseft Michaël Prazan dat de herinneringen van zijn vader aan de tocht over de demarcatielijn en die van de negentigjarige dame elkaar tegenspreken. Toch blijft hij open voor het onverwachte verhaal van zijn gesprekspartner, die hem meeneemt naar haar jeugd, haar deportatie naar Auschwitz en Ravensbrück, haar leven tijdens de jaren na de oorlog en de zoektochten die ze ondernam om de kleine Bernard te vinden. Er vallen af en toe ongelukkig gekozen woorden die hem kwetsen en het misverstand dat stilaan op een Griekse tragedie begint te lijken, blijft een mysterie.
- 8 Toch zijn de inspanningen van Michaël Prazan niet helemaal tevergeefs. Het is een feit dat de waarheid met betrekking tot die fractie van een aarzeling die het kind ontwaarde, niet aan het licht zal komen. Is hier sprake van oprechte wroeging of was het niet meer dan gedag wuiven naar de man van de spoorwegen, zoals Thérèse beweert? De ontgoocheling moet onnoemelijk zijn geweest. De waarheid is echter geen doel op zich. De zoektocht is veel belangrijker. Het was de reis die hij nodig had om zijn vader te begrijpen en bij hem thuis te komen, vóór het onverbiddelijk te laat was. Door zijn stamboom te onderzoeken, vond hij uiteindelijk zichzelf. Het mysterie blijft onopgelost, maar het heeft een zin gekregen.